

استدلال دانشجویان دربارهٔ تقلب در چهارچوب سازوکارهای تعهد‌گریزی اخلاقی

دکتر علیرضا عظیم پور*، نوید کریمیان، مریم آذرنیوشان، آزاده پاستون، زهرا گل همیشه‌بهار
گروه روان‌شناسی، دانشکده‌ی ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه سلمان فارسی کازرون.

(تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۱۰/۰۷، تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۱۲/۱۷)

چکیده

زمینه: تعهد‌گریزی اخلاقی مجموعه سازوکارهایی شناختی است که افراد از آن‌ها برای تقلیل احساس منفی خود پس از ارتکاب عمل غیراخلاقی استفاده می‌کنند. هدف این پژوهش بررسی میزان این سازوکارها در استدلال دانشجویان درباره‌ی تقلب و بررسی رابطه‌ی آن‌ها و اقدام به تقلب بود.

روش: پژوهش حاضر پژوهشی با روش تحلیل محتوا است. جامعه‌ی پژوهش، دانشجویان دانشگاه سلمان فارسی کازرون و نمونه‌ی آن ۳۷۹ دانشجویی بود که به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. دانشجویان به سؤالی بازپاسخ در مورد اینکه تقلب در امتحانات را چگونه ارزیابی می‌کنند و مقیاسی لیکرتی در مورد میزانی که در امتحانات تقلب می‌کنند، پاسخ دادند. پاسخ‌ها براساس انواع هشت‌گانه‌ی تعهد‌گریزی اخلاقی، بعلاوه‌ی نادرست دانستن تقلب مورد تحلیل محتوا واقع شد. از فراوانی و درصد، آزمون‌های نیکویی برازش (X²)، تی، تحلیل پراکنش یک‌راهه و همبستگی پیرسون و دورشته‌ای برای تحلیل آماری استفاده شد.

یافته‌ها: ۴۰/۹٪ دانشجویان تقلب را عملی نادرست می‌دانستند؛ با این حال ۸۲/۷٪ دانشجویان لاقلاً یک بار تقلب کرده بودند. از میانمحتواهای تاییدکننده‌ی تقلب، ۵۴/۹۱٪ مربوط به توجیه اخلاقی بعنوان یکی از سازوکارهای تعهد‌گریزی اخلاقی بود. میزان استفاده از تعهد‌گریزی اخلاقی با اقدام به تقلب دارای رابطه‌ای معنادار (۲۰/۳۹۶) بود. همچنین به جز تفاوت جنسیتی در نادرست دانستن تقلب به نفع دانشجویان مونث، هیچ تفاوت جنسیتی یا مرتبط با پایه‌های تحصیلی یافته نشد.

نتیجه‌گیری: بنظر می‌رسد تقلب، در استدلال بسیاری از دانشجویان، رفتاری چندان غیراخلاقی تلقی نمی‌شود. پیشنهاد می‌شود در برنامه‌ی درسی رسمی و غیررسمی دانشگاه‌ها، تمهیداتی جهت کاهش تعهد‌گریزی اخلاقی و تبیین غیراخلاقی بودن تقلب اعمال شود.

کلیدواژه‌گان: تقلب، توجیه اخلاقی، تعهد‌گریزی اخلاقی.

سرآغاز

از سویی دیگر نشان می‌دهد که قبل و بعد از انجام رفتار غیر اخلاقی، مجموعه‌ای از سازوکارهایی^۲ شناختی-روانی موسوم به تعهد‌گریزی اخلاقی^۳ در جلوگیری از ایجاد احساس گناه و سرزنش خود^۴ ایفای نقش کرده و در نهایت تکرار دوباره‌ی این رفتارها را تسهیل می‌کنند (۴، ۵، ۶).

برخی از این سازوکارها در زمینه‌های نظری دیگر روان‌شناسی، در چهارچوب مفهومی بنام خنثی‌سازی اخلاقی^۵ نیز مطرح شده است (۷).

یکی از سوالات محوری روان‌شناسی اخلاق^۱ این است که چرا افراد علی‌رغم استدلال یا باورهای اخلاقی دست به رفتارهایی خلاف اخلاق می‌زنند (۱). سقراط و افلاطون معتقد بودند انسان‌ها دانسته بدی نمی‌کنند (۲). به عبارتی حتی بدکردارترین انسان‌ها همواره دلایلی هر چند غلط، در دست دانستن کار خود دارند. باندورا روان‌شناس و نظریه‌پرداز شناختی اجتماعی در تبیین رفتارهای غیراخلاقی از یک سو بر نقش الگوها و محرک‌های محیطی تاکید می‌کند (۳).

نویسندهٔ مسئول: نشانی الکترونیکی: a.azimpour@kazerunsfu.ac.ir

دکتر علیرضا عظیم پور و همکاران: استدلال دانشجویان دربارهٔ تقلب در چهارچوب سازوکارهای تعهد‌گریزی اخلاقی

نظری اخلاقی آموزش داده می‌شود؛ اما بدلیل عدم پرداختن عینی‌تر و عملی‌تر به مقوله‌ی رفتار اخلاقی و با عنایت به رابطه‌ی نه چندان بالای باورهای اخلاقی و رفتار اخلاقی (۱)، افراد علی‌رغم کسب ارزش‌های اخلاقی، در عمل منافع فردی خود را در قالب رفتارهای غیراخلاقی دنبال می‌کنند و در نهایت ناهماهنگی بین عمل و ارزش‌های خود را از طریق سازوکارهای تعهد‌گریزی اخلاقی برطرف می‌نمایند.

علاوه بر ایرادات احتمالی وارده به اثربخشی دروس رسمی اخلاقی و ارزشی در برنامه‌ی درسی آشکار، توجه به سایر جنبه‌های محیط آموزشی در قالب برنامه‌ی درسی پنهان^۶ نیز حائز اهمیت است (۲۰). شاید بتوان گفت که بسیاری از دانشجویان و دانش‌آموزان تحت تاثیر محیط آموزشی خود بوده و ممکن است کارآمدی تقلب را از هم‌تایان خود بیاموزند (۲۱). برخی شواهد پژوهشی در بررسی رفتار تقلب تحصیلی در خارج از ایران نشان می‌دهند که میزان تقلب از مدارس ابتدایی به مدارس راهنمایی و بعد دبیرستان و دانشگاه افزایش می‌یابد (۲۲-۲۴). این مساله را شاید بتوان بعنوان نتیجه‌ی یادگیری اجتماعی از همسالان و محیط آموزشی در طول این سالیان در نظر گرفت. البته در پژوهشی بر دانشجویان ایرانی در میان گروه‌های با فاصله‌ی سنی زیاد (گروه‌های سنی ۱۸-۲۴ سال، ۳۲-۳۸، ۴۶-۵۲) رابطه‌ای عکس مشاهده شد؛ بطوری که با بالاتر رفتن سن از میزان گزارش تقلب کاسته می‌شد (۲۵). با این حال چنین تفاوت‌هایی را با توجه به فاصله‌ی زیاد گروه‌های سنی، شاید بتوان به تفاوت نسلی در گزارش کردن میزان تقلب نسبت داد (۲۶).

علاوه بر تفاوت‌ها در پایه‌ی تحصیلی، تفاوت‌های جنسیتی نیز احتمالا در رفتار تقلب مانند بسیاری گرایش‌های خلاف اخلاق دیگر (۱۱) وجود دارد. هرچند برخی یافته‌ها از برابری شیوع تقلب در بین دانشجویان دختر و پسر (۲۵) می‌گویند، بازنگری‌های پژوهشی (۲۷، ۲۸) و همچنین پژوهشی بر دانشجویان ایرانی (۲۹) به بالاتر بودن نگرش مثبت‌تر نسبت به این رفتار و اقدام بیشتر به آن در بین پسران اشاره دارند.

بسیاری از دانشجویان رفتار متقلبان‌های خود را قابل قبول دانسته و به نحوی آن را توجیه می‌کنند (۳۰). پژوهش‌هایی نشان داده‌اند که میان سازوکارهای تعهد‌گریزی اخلاقی و تقلب رابطه‌ای مثبت وجود دارد (۱۵، ۳۱-۳۴). در پژوهشی بر دانشجویان مالزیایی توجیه اخلاقی (۳۴) و در پژوهش بر دانشجویان ایتالیایی نسبت دادن سرزنش و مقایسه‌ی سودمند بعنوان سازوکارهای رایج در درست دانستن تقلب معرفی شد (۳۲). در دو پژوهش ایرانی نیز (۳۵، ۳۶) رابطه‌ی تعهد‌گریزی اخلاقی و تقلب‌های تحصیلی تایید شد.

بسیاری از پژوهش‌های مورد اشاره از روش پرسشنامه‌ای استفاده کردند. روشی که علی‌رغم مزایای خاص خود، پاسخ‌اصیل‌مشارکت‌کنندگان را نمی‌سنجد (۳۷). در یک پژوهش کیفی و مبتنی بر مصاحبه بر دانشجویان ایرانی نیز (۳۶) نمونه‌ی آماری اندکی مورد استفاده واقع شده بود. در پژوهش حاضر از روش تحلیل محتوا استفاده می‌گردد. روشی که هم آزادی بیشتری در پاسخ‌دهی به مشارکت‌کنندگان می‌دهد و هم

با این حال باندورا در چهارچوب نظریه‌ی خود آن را با عنوان تعهد‌گریزی اخلاقی و در قالب هشت سازوکار متفاوت معرفی کرد؛ در توجیه اخلاقی^۶ فرد رفتار مخرب خود را به لحاظ شناختی به گونه‌ای معرفی می‌کند که انگار یک هدف اخلاقی یا سودمندی اجتماعی را دنبال می‌کند (مثلا کشته شدن غیرنظامیان برای اتمام جنگ و برقراری صلح لازم بود). در برجسب زدن مدیران^۷ عمل آسیب‌رسان از طریق کلامی به شکل عملی قابل احترام جلوه‌گر می‌شود (مثلا منطقه از غیرنظامیان "پاکسازی" شد). در مقایسه‌ی سودمند^۸ عمل آسیب‌رسان با عمل‌هایی بدتر مقایسه می‌شود (مثلا درصد تلفات غیرنظامی در این جنگ بسیار کمتر از جنگ جهانی بود). در جابه‌جایی مسئولیت افراد با نسبت دادن رفتار خود به دستورات افراد صاحب اعتبار مافوق از بار مسئولیت خود می‌کاهد (مثلا دستور بمباران شهر از سوی فرماندهی لشکر ابلاغ شد و ما صرفا مجری دستورات بودیم). در پخش مسئولیت^۹، مسئولیت فردی با نسبت دادن تصمیم به عمل گروه تقلیل پیدا می‌کند (مثلا من فقط کمک‌خلبان یکی از ده‌ها هواپیمایی بودم که شهر را بمباران می‌کرد). در بی‌اعتنایی به پیامدها^{۱۱} یا تحریف پیامدها^{۱۱} افراد پیامد رفتارهای آسیب‌رسان خود را نادیده می‌گیرند یا تحریف می‌کنند (مثلا من دکمه را زدم و بمب‌ها از هواپیما رها و در ابرها محو شد). در انسانیت‌زدایی^{۱۳} سرزنش خود از طریق نسبت دادن توحش و صفات غیر انسانی به قربانی تقلیل می‌یابد (مثلا با این بمباران وحشی‌های تروریست و توله‌های درنده‌شان در لانه‌های کنیف‌شان مدفون شدند). در نسبت دادن سرزنش^{۱۴}، فرد خاطی خود را بی‌تقصیر می‌داند و عیب و گناه را متوجه قربانیان می‌کند (مثلا مقصر تلفات غیر نظامی، خود غیر نظامیان این شهراند که اجازه دادند تروریست‌ها در میان‌شان پناه بگیرند) (۴، ۵، ۶).

بازنگری پژوهش‌های گذشته نشان داده است که تعهد‌گریزی اخلاقی با رفتارهای پرخاشگرانه و جامعه‌ستیز دارای رابطه‌ی مثبت و با رفتارها و گرایش‌های جامعه‌یار^{۱۵} و اخلاقی دارای رابطه‌ی منفی است (۸، ۹، ۱۰). بعلاوه میزان تعهد‌گریزی اخلاقی‌مانند بسیاری دیگر از متغیرهای مرتبط با پرخاشگری (۱۱) در مردان بزرگسال و نوجوان بیش از زنان است (۴-۶ و ۱۲، ۱۳). چیزی که می‌توان آن را به تربیت نقش‌های جنسیتی نسبت داد (۱۴) همچنین مشخص شده است که این متغیر علی‌رغم ثبات در طول زمان (۱۵)، قابل تغییر و اصلاح است و مداخلاتی نیز برای تقلیل آن مورد آزمون واقع شده است (۱۶).

جامعه‌ی امروز ایران شاهد رواج گسترده‌ی بی‌اخلاقی‌هایی در قالب فساد اداری و اقتصادی است (۱۷). در دانشگاه و مدارس نیز بسیاری از محصلین رفتار تقلب را انجام می‌دهند و شاید این رفتار مقدمه‌ای برای رفتارهای غیر اخلاقی در محیط کار آینده‌ی آن‌ها باشد. یافته‌های یک پژوهش نشان می‌دهد حداقل یک بار اقدام به تقلب در میان دانشجویان ایرانی دارای شیوعی بالاتر از ۹۷ درصد است (۱۸). همه‌ی این‌ها در حالی است که در مدارس و دانشگاه‌های ایران بر ارزش‌های اخلاقی و مذهبی تاکید فراوانی می‌شود (۱۹). شاید یکی از دلایل این مشکلات ناکارآمدی این دروس اخلاقی رسمیشود. در این سنخ دروس ارزش‌های

موضوع برای دانشجویان، این احتمال وجود داشت که پاسخ‌ها غیرواقعی شوند. از این رو در بالای برگه تاکید شد نیازی به نوشتن نام و شماره‌ی دانشجویی وجود ندارد. با این وجود برخی اطلاعات جمعیت‌شناختی مثل جنسیت، سن، رشته، مقطع و پایه‌ی تحصیلی از دانشجویان پرسیده شد. پس از مطالعه‌ی ابتدایی ۵۰ پاسخ‌نامه، نویسنده‌ی اول پژوهش برای ارزیابی پاسخ‌ها چک‌لیستی را طراحی کرد. این چک‌لیست شامل هر ۸ نوع تعهد‌گریزی اخلاقی بعلاوه‌ی دو گویه شامل گویه‌ی "نادرست دانستن تقلب" و گویه‌ی "نامشخص" بود. گویه‌ی نادرست دانستن مربوط به افرادی بود که در استدلال خود تقلب را کلا مردود می‌دانستند و گویه‌ی نامشخص مربوط به افرادی بود که پاسخ‌هایی مبهم و نامشخص به پرسش‌ها می‌دادند (مثلا شوخی یا پاسخ‌های کاملاً نامربوط).

پنج دانشجوی روان‌شناسی شامل چهار دانشجوی سال آخر کارشناسی و یک دانشجوی سال دوم کارشناسی‌ارشد برای ارزیابی پرسش‌نامه‌ها با این طرح مشارکت داشتند. این دانشجویان در مورد تعهد‌گریزی اخلاقی مطالعه داشته و در دو جلسه در مورد این سازه و نحوه‌ی ارزیابی و کدگذاری پاسخ‌نامه‌ها بر اساس چک‌لیست، توسط نویسنده‌ی اول این تحقیق آموزش دیدند. در جلسه‌ی دوم آموزش، ۱۰ پرسش‌نامه بعنوان مثال توسط هر یک از پنج ارزیاب مورد تحلیل و ارزیابی قرار گرفت و پاسخ‌های همه‌ی ارزیاب‌ها پس از تطبیق با هم مورد اصلاح و نقد از سوی گروه و آموزش‌دهنده واقع شدند. ارزیابی به شکل ثبت فراوانی مضمون‌ها (۳۷) انجام شد. به این نحو که مضمون یا مضمون‌های موجود در هر پاسخ‌نامه بر اساس تعلق به هر یک از موارد موجود در چک‌لیست کدگذاری شد. در نتیجه یک پاسخ‌نامه ممکن بود براساس تعداد مضمون‌های بیشتر، بیش از یک کد را دریافت می‌کرد.

برای بررسی روایی و پایایی ارزیابی‌ها بیش از ۱۰ درصد از پاسخ‌ها یعنی ۵۰ پاسخ‌نامه جدا شدند. هر پنج دانشجو و نویسنده‌ی اول این تحقیق بطور جداگانه ۵۰ پاسخ‌نامه را ارزیابی و چک‌لیست را پر کردند. از آنجا که نویسنده‌ی اول این پژوهش مدرس درس روانشناسی اخلاق و دارای پژوهش‌هایی در این زمینه بود، نسبت تطابق هر ارزیاب با پاسخ‌های وی بعنوان روایی ارزیابی (روایی ملاکی) آن ارزیاب در نظر گرفته شد. این روایی برای دانشجوی کارشناسی ارشد و چهار دانشجوی کارشناسی به ترتیب عبارت بود از ۰/۸۴، ۰/۷۸، ۰/۷۴، ۰/۷۰، و ۰/۶۰. به منظور دقت و روایی بیشتر ارزیابی دو ارزیاب با روایی پایین تر (۰/۷۰ و ۰/۶۰) از ارزیابی نهایی آزمون‌ها حذف شدند. پایایی بین سه کدگذار (پایایی درون کدگذاران) باقی‌مانده به روش درصد توافق عبارت بود از ۰/۷۹.

از فراوانی و درصد برای توصیف میزان هر یک از انواع تعهد‌گریزی اخلاقی در استدلال دانشجویان استفاده شد. برای مقایسه‌های جنسیتی در متغیر پارامتریک (میزان اقدام به تقلب) از آزمون تی برای گروه‌های مستقل و برای مقایسه‌های مبتنی بر پایه‌های تحصیلی در این متغیر از تحلیل پراکنش یک‌راهه (ANOVA) استفاده شد. برای مقایسه‌های جنسیتی و مبتنی بر پایه‌های تحصیلی در متغیر غیرپارامتریک فراوانی استفاده از تعهد‌گریزی اخلاقی، از آزمون نیکویی برازش (χ^2) استفاده

امکان استفاده از حجم کافی مشارکت‌کننده را فراهم می‌آورد (۳۷). بر این اساس پژوهش توصیفی حاضر علی‌رغم وجود برخی پرسش‌نامه‌ها در زمینه‌ی تعهد‌گریزی اخلاقی به زبان فارسی (۳۸) برای کسب پاسخ‌هایی واقعی‌تر و بطور خاص مربوط به مقوله‌ی تقلب، از تحلیل محتوای پاسخ‌های دانشجویان به سوالات بازپاسخ استفاده می‌نماید. پژوهش حاضر می‌تواند مقدمه‌ای برای شناسایی دانشجویانی که بیشتر در خطر ارتکاب به تقلب و تعهد‌گریزی پس از آن هستند فراهم سازد. چیزی که می‌تواند برای ارائه‌ی مداخلات جهت کاهش تعهد‌گریزی و تقلب سودمند باشد. هدف از پژوهش حاضر بررسی میزان انواع سازوکارهای تعهد‌گریزی اخلاقی در استدلال دانشجویان درباره‌ی تقلب و بررسی رابطه‌ی تعهد‌گریزی اخلاقی با اقدام به تقلب و نادرست دانستن تقلب بود. این پژوهش همچنین شیوع تقلب در میان دانشجویان و میزان نادرست دانستن تقلب را نیز در نگرش دانشجویان بررسی کرده و بعلاوه به بررسی تفاوت‌های دانشجویان بر اساس جنسیت و پایه‌ی تحصیلی در تعهد‌گریزی اخلاقی، تقلب و نادرست دانستن تقلب می‌پردازد.

روش

پژوهش حاضر پژوهشی کمی با طرح توصیفی بود که در آن علاوه بر توصیف میزان متغیر وابسته (تعهد‌گریزی اخلاقی) روابط به شکل همبستگی (مثلا رابطه‌ی اقدام به تقلب و میزان تعهد‌گریزی اخلاقی) و تفاوت‌ها به شکل مقایسه‌ای (تفاوت در جنسیت یا پایه‌های تحصیلی) مورد بررسی واقع می‌شد. روش جمع‌آوری داده‌ها به شکل تحلیل محتوا (تعهد‌گریزی اخلاقی) و در عین حال عینی (میزان اقدام به تقلب) بود. جامعه‌ی آماری این پژوهش کلیه‌ی دانشجویان شاغل به تحصیل دانشگاه سلمان فارسی کازرون در نیمسال مهر سال تحصیلی ۱۳۹۷-۱۳۹۸ بود. از این جامعه ۳۷۹ نفر به روش نمونه‌گیری دردسترس انتخاب شده و به پرسشنامه‌ی این پژوهش پاسخ دادند.

میانگین سن دانشجویان ۲۲/۲۱ (SD: ۵/۸۲) بود. ۴۰/۸٪ از مشارکت‌کنندگان مذکر و بقیه مونث بودند. ۲/۴٪ دانشجوی دکترا، ۷/۹٪ دانشجوی کارشناسی‌ارشد و بقیه دانشجوی کارشناسی بودند. دانشجویان از رشته‌های روان‌شناسی (۱۴٪)، ادبیات فارسی (۱۴/۲٪)، آموزش زبان انگلیسی (۱۰/۸٪)، فیزیک (۱۰/۶٪)، ریاضیات (۹/۸٪)، علوم مهندسی (۹/۵٪)، شهرسازی (۷/۹٪)، علوم رایانه (۳/۷٪)، مهندسی رایانه (۶/۳٪) و مهندسی برق (۱۲/۹٪) بودند.

در این پژوهش از ابزاری محقق‌ساخته و بازپاسخ استفاده شد. در این ابزار ابتدا در یک سوال عینی از دانشجویان خواسته می‌شد میزانی که در امتحانات تقلب می‌کند - بعنوان رایج‌ترین تقلب دانشگاهی (۳۹) را در مقیاسی لیکرتی از به هیچ وجه (۰) تا همیشه (۴) مشخص کنند. در قسمت دوم و اصلی این ابزار، این پرسش مطرح می‌شد: "چه تقلب کرده باشید یا نه این کار را چگونه ارزیابی می‌کنید، اگر این کار را درست می‌دانید لطفاً دلایل خود را بنویسید." با توجه به حساسیت انضباطی

شد. برای بررسی رابطه‌ی بین اقدام به تقلب و میزان استفاده از تعهد‌گریزی اخلاقی از ضریب همبستگی پیرسون استفاده گردید. از آنجایی که نادرست دانستن تقلب متغیری دونقطه‌ای بود برای بررسی رابطه‌ی آن با اقدام به تقلب و میزان استفاده از تعهد‌گریزی اخلاقی از ضریب همبستگی دورشته‌ای استفاده شد.

یافته‌ها

از ۳۷۹ دانشجو ۶۵ دانشجو (۱۷/۲٪) اعلام کردند که هیچ وقت تقلب نمی‌کنند. ۱۲۶ دانشجو (۳۳/۲٪) اعلام کردند که خیلی کم، ۱۱۱ دانشجو (۲۹/۳٪) اعلام کردند که گاهی اوقات، ۴۵ دانشجو (۱۱/۹٪) اعلام کردند که بسیار زیاد و ۲۱ دانشجو (۵/۵٪) اعلام کردند که همیشه تقلب می‌کنند. همچنین ۱۱ دانشجو (۲/۹٪) به این گزینه پاسخ ندادند. بنابراین می‌توان گفت اکثر دانشجویان کمی تا گاهی اوقات دست به تقلب می‌زنند. میزان کجی ۰/۴۳ و چولگی ۰/۳۸- بود که نشان از بهنجار بودن توزیع داشت. این بهنجاری در کنار فاصله‌ای بودن مقیاس لیکرت پاسخدهی استفاده از آمار پارامتریک را امکان‌پذیر می‌ساخت. میانگین نمره‌ی تقلب کل دانشجویان ۱/۵۴ (SD: ۱/۰۹) و این میانگین برای دانشجویان دختر ۱/۴۹ (SD: ۱/۰۳) و برای دانشجویان پسر ۱/۶۲ (SD: ۱/۱۷) بود. آزمون تی برای گروه‌های مستقل (بدون پیش‌فرض یکسانی پراکنش) نشان داد که تفاوت میزان تقلب در دختران و پسران به لحاظ آماری معنی‌دار نیست (۰/۰۵ > t: ۱۷/۱، p).

از آنجا که تعداد دانشجویان دکتری (۹ نفر) و دانشجویان با سنوات مضاعف کارشناسی (۴ نفر) و دانشجویانی که ورودی خود را اعلام نکرده بودند (۲ نفر) برای قرار گرفتن در گروه‌های تحلیل پراکنش اندک بود، آن دانشجویان از تحلیل پراکنش حذف شدند. از دانشجویان کارشناسی ۸۸ دانشجو سال اول (ورودی ۹۷)، ۹۳ دانشجو سال دوم، ۷۰ دانشجو سال سوم و ۸۴ دانشجو سال چهارم بودند. بعلاوه ۲۹ دانشجو کارشناسی ارشد (صرف نظر از سال ورود) نیز برای تحلیل پراکنش در نظر گرفته شدند. نتایج آزمون تحلیل پراکنش یکراره حاکی از عدم معنی‌داری تفاوت میزان واقعی تقلب در گروه‌ها بود (p > ۰/۰۵). (F: ۰/۹۱۷)

از آن جایی که برخی آزمودنی‌ها بیش از یک نوع سازوکار تعهد‌گریزی اخلاقی را به کار بسته بودند؛ مجموع پاسخ‌های معتبر و مشخص‌مبتنی بر تعهد‌گریزی اخلاقی، در احتساب درصد استفاده از هر یک از این سازوکارها مورد استفاده قرار گرفت. از مجموع ۴۴۱ محتوا ۶۲ پاسخ (۱۴/۰۶٪) غیر معتبر بود. با حذف این میزان ۳۷۹ پاسخ صحیح بعنوان یک مرجع در محاسبه‌ی درصد، مورد استفاده قرار گرفت. با عنایت به اینکه در این مرجع نیز ۱۵۵ مورد مبتنی نادرست دانستن تقلب وجود داشت؛ با حذف این میزان تعداد ۲۲۴ پاسخ مبتنی بر تعهد‌گریزی اخلاقی بعنوان مرجع دوم برای محاسبه‌ی درصد تعهد‌گریزی اخلاقی باقی ماند. جدول ۱ درصد فراوانی را با مرجع کل پاسخ‌های معتبر و همچنین با مرجع کل پاسخ‌های مبتنی بر تعهد‌گریزی اخلاقی نشان می‌دهد.

جدول ۱: فراوانی و درصد پاسخ‌های مبتنی بر نادرست دانستن تقلب یا انواع تعهد‌گریزی اخلاقی در استدلال درباره‌ی تقلب

فراوانی	درصد به نسبت همه‌ی پاسخ‌های معتبر	درصد به نسبت سایر سازوکارهای تعهد‌گریزی اخلاقی
نسبت دادن سرزنش	۶/۳۳٪	۱۰/۷۱٪
انسانیت‌زدایی	۰/۲۶٪	۰/۴۵٪
تحریف واقعیت	۳/۴۳٪	۵/۸٪
تقسیم مسئولیت	۲/۹٪	۴/۹۱٪
جا به جایی مسئولیت	۳/۹۶٪	۶/۷٪
مقاسبه‌ی سودمند	۰/۷۹٪	۱/۳۴٪
برچسب زدن مدبرانه	۸/۹۷٪	۱۵/۱۸٪
توجیه اخلاقی	۳۲/۴۵٪	۵۴/۹۱٪
نادرست دانستن	۴۰/۹٪	-

همانطور که از جدول فوق مشخص است در ۴۰/۹٪ پاسخ دانشجویان، تقلب نادرست تلقی می‌شود. بعلاوه مشخص است که میزان استفاده از توجیه اخلاقی (۵۴/۹۱٪) به طرز قابل ملاحظه‌ای بیش از استفاده از سایر انواع تعهد‌گریزی اخلاقی است. پس از آن برچسب زدن مدبرانه (۱۵/۱۸٪) و نسبت دادن سرزنش (۱۰/۷۱٪) در جایگاه‌های بعدی قرار دارند.

بررسی تفاوت‌های جنسیتی در نادرست دانستن تقلب نشان داد ۷۶ دانشجوی مذکر (۴۰/۶۹٪) از کل دانشجویان مذکر (و ۷۷ دانشجوی مؤنث (۵۹/۳۱٪) از کل دانشجویان مؤنث) این عمل را نادرست

می‌دانستند. آزمون نیکویی برازش (χ²) با تصحیح ییس برای این تفاوت معنی‌دار بود (p: ۲/۶۲۶، χ² < ۰/۰۵). در مورد نادرست دانستن همچنین ۳۵ نفر از دانشجویان سال اول (۳۹٪) نسبت به سایر پاسخ‌های خودشان) تقلب را عملی نادرست دانستند. این مقدار برای از دانشجویان سال دوم ۳۶ نفر (۲۸٪) برای دانشجویان سال سوم ۳۶ نفر (۵۱٪) برای دانشجویان سال چهارم ۲۷ نفر (۳۲٪) و برای دانشجویان کارشناسی ارشد ۱۳ نفر (۴۴٪) بود. برای بررسی معنی‌داری این تفاوت‌ها از آزمون استفاده شد. نتایج این آزمون حاکی از عدم تفاوت معنی‌دار نادرست دانستن تقلب در سنوات مختلف بود (p: ۲/۵۷، χ² > ۰/۰۱).

عنایت به اینکه تعهد‌گریزی متغیری قابل دستکاری و کاهش است (۱۶) شاید بتوان انتظار داشت که با اعمال مداخلاتی جهت کاهش تعهد‌گریزی اخلاقی میزان تقلب نیز کاهش یابد. البته با توجه به اینکه از روابط همبستگی نمی‌توان با قطعیت تبیین علی کرد (۳۷) این احتمال همچنان مطرح است که تعهد‌گریزی اخلاقی و نگرش‌های موافق با تقلب، صرفاً بعد از ارتکاب به تقلب بروز می‌یابد. پیشنهاد می‌شود برای اطمینان از وجود رابطه‌ی علی، پژوهشی با طرح آزمایشی برای کاهش تعهد‌گریزی اخلاقی انجام شود و تاثیر کاهش تعهد‌گریزی اخلاقی بر کاهش تقلب مورد بررسی واقع گردد. در چنین مداخلاتی جهت کاهش تعهد‌گریزی اخلاقی دانشجویان ایرانی درباره‌ی تقلب احتمالاً لازم است از لحاظ تمرکز، اولاً بر تغییر توجیه اخلاقی، پس از آن بر تغییر برجسب زدن مدیرانه و سپس بر تغییر نسبت دادن سرزنش تاکید داشت؛ چرا که یافته‌های این پژوهش نشان دادند دانشجویان از این سازوکارها بیش از سایر سازوکارها برای استدلال درباره‌ی تقلب استفاده می‌کنند. تمرکز بیشتر دانشجویان بر توجیه اخلاقی تقلب، همخوان با پژوهشی بر دانشجویان مالزیایی (۳۴) و استفاده‌ی بیشتر از نسبت دادن سرزنش، تا اندازه‌ای همخوان با پژوهشی بر دانشجویان ایتالیایی بود (۳۲)

یافته‌ی دیگر این پژوهش این بود که برخلاف انتظارات ایجاد شده از تحقیقات گذشته در مورد تعهد‌گریزی اخلاقی (۴-۶ و ۱۲، ۱۳) و اقدام به تقلب (۲۷-۲۹) تفاوتی جنسیتی در مورد این متغیرها رویت نشد. این یافته البته همخوان با تحقیقی دیگر بر جامعه‌ی دانشجویان ایرانی (۲۵) بود. با این حال در مورد نگرش نسبت به تقلب همخوان با تحقیقات گذشته این تفاوت به شکل نگرش مثبت‌تر پسران درباره‌ی تقلب وجود داشت. تفاوت در یافته‌های این پژوهش و پژوهش‌های گذشته را شاید بتوان تا حدی به روش متفاوت این تحقیق، یعنی تحلیل محتوا و اصیل‌تر بودن پاسخ‌دهی بر اساس این روش (۳۷) نسبت به روش‌های عموماً پرسشنامه‌ای تحقیقات قبلی نسبت داد. از سویی دیگر ناهمخوانی‌های مرتبط با تفاوت جنسیتی را شاید بتوان به تغییرات نسلی و کم‌رنگ‌تر شدن نقش آموزش‌ها و اجتماعی‌شدن‌های مبتنی بر جنسیت در نسل‌های جدیدتر نیز نسبت داد. بازنگری‌های مبتنی بر فرضیه‌ی شباهت‌های جنسیتی نشان می‌دهند که اندازه‌ی اثر تفاوت‌های جنسیتی در متغیرهای مختلف روانشناختی بسیار اندک است (۱۴). در واقع شاید بتوان این را گفت که هر چند بواسطه‌ی تفاوت‌های آموزش نقش‌های جنسیتی هنوز دختران دانشجو بیش از پسران دانشجو رفتار رقابت‌جویانه‌ی تقلب را نادرست می‌دانند؛ اما در عمل و بواسطه‌ی محرک‌های تحصیلی ادراک شده‌ی مشابه با پسران، به اندازه‌ی پسران تقلب می‌کنند و بعد از ارتکاب به تقلب به اندازه‌ی پسران از سازوکارهای تعهد‌گریزی اخلاقی استفاده می‌نمایند. بر این اساس شاید نیازی نباشد که در مداخلات تربیتی برای کاهش رفتار تقلب و تعهد‌گریزی اخلاقی، به این باور کلیشه‌ای متوسل شد که پسران بیش از دختران نیازمند مداخلات تربیتی برای جلوگیری از این رفتارها می‌باشند. یافته‌های دیگر تحقیق حاضر نشان دادند که میزان اقدام به تقلب، نادرست دانستن تقلب و تعهد‌گریزی اخلاقی، در پایه‌های مختلف

در بررسی مجموع تعداد محتوای مبتنی بر تعهد‌گریزی اخلاقی در پاسخ‌های هر آزمودنی، میانگین ۰/۵۹۳ و انحراف معیار ۰/۶۳۷ و کجی و چولگی به ترتیب، ۰/۷۳۳ و ۰/۱۳۸ بدست آمد. با توجه به فاصله‌ی بودن این مجموع و دارا بودن توزیع بهنجار، تحلیل پراکنش چندگانه برای مقایسه بر اساس سنوات مختلف تحصیلی مورد استفاده قرار گرفت. نتایج نشانگر عدم معناداری تفاوت استفاده از سازوکارهای تعهد‌گریزی اخلاقی در سنوات مختلف تحصیلی ($F:p > 0.05$) بود. همچنین نتایج آزمون تی برای گروه‌های مستقل جهت مقایسه‌ی تفاوت‌ها در میزان تعهد‌گریزی اخلاقی دو جنس حاکی از عدم معنی‌داری تفاوت جنسیتی در میزان تعهد‌گریزی بود ($p > 0.05$) (۱/۹۴: t). برای بررسی رابطه‌ی بین اقدام به تقلب و میزان استفاده از تعهد‌گریزی اخلاقی از ضریب همبستگی پیرسون میزان خودگزارش‌دهی اقدام به تقلب و تعداد موارد استفاده از تعهد‌گریزی اخلاقی استفاده شد. ضریب همبستگی (به شکل یک‌دامنه) معنی‌دار و مثبت بود ($0.01 < p < 0.396$) (۲). همچنین ضرایب همبستگی دورشته‌ای نقطه‌ای روابط معنی‌داری را (با معنی‌داری یک‌دامنه) به شکل رابطه‌ی منفی بین نادرست دانستن و اقدام به تقلب ($p < 0.01$) (۳۸۵: -۲) و نادرست دانستن و میزان استفاده از تعهد‌گریزی اخلاقی ($p < 0.01$) (۲۹۵: -۲) نشان داد.

بحث

پژوهش حاضر نشان داد که میزان اقدام به تقلب در میان دانشجویان از توزیعی بهنجار برخوردار است. با کسر ۱۷/۲٪ دانشجویانی که هیچ وقت تقلب نمی‌کنند؛ می‌توان گفت ۸۲/۷٪ دانشجویان لااقل یک بار تقلب کرده‌اند. این درصد از عدد ۹۷٪ در پژوهشی دیگر بر برخی دانشجویان ایرانی (۱۸) کمتر است که شاید بتوان این تفاوت را به جوامع آماری متفاوت این دو تحقیق نسبت داد. با این همه این درصد همچنان درصدی قابل ملاحظه به شمار می‌رود. اینکه صرفاً ۴۰/۹٪ از دانشجویان تقلب را عملی نادرست می‌دانند نشان می‌دهد برای درصد قابل ملاحظه‌ای از دانشجویان چرایی غیراخلاقی بودن تقلب و عواقب آن چندان درونی نشده است. بعنوان کوششی در تربیت اخلاقی، شاید لازم باشد در دروس اصلی اخلاقی و مذهبی و فعالیت‌های فوق‌برنامه زمینه‌سازی‌هایی برای راه‌اندازی بحث بین دانشجویان در مورد عواقب تقلب برای جامعه، در نظر گرفته شود تا بعد غیراخلاقی این رفتار مشخص‌تر شود. در این پژوهش همچنین مشخص شد که ۶۰/۱٪ دانشجویان از نوعی تعهد‌گریزی اخلاقی استفاده می‌کنند. این یافته همخوان با این تلقی مبتنی بر شواهد پژوهشی است که دانشجویان غالباً تقلب خود را به نوعی توجیه می‌کنند (۳۰)

روابط همبستگی در یافته‌های این پژوهش همخوان با تحقیقات قبلی (۳۱-۳۵) و نظریه‌ی باندورا (۴-۶) نشان داد که افرادی با تعهد‌گریزی اخلاقی، بیشتر تقلب می‌کنند و نگرش مثبت‌تری نسبت به تقلب دارند. بعلاوه افرادی با نگرش منفی به تقلب کمتر تقلب می‌کنند. با

واژه نامه

1. Moral psychology	روان‌شناسی اخلاق
2. Self-sanction	سرزنش خود
3. Mechanism	سازوکار
4. Moral disengagement	تعهد‌گریزی اخلاقی
5. Moral neutralization	خنثی‌سازی اخلاقی
6. Moral justification	توجیه اخلاقی
7. Euphemistic labeling	برچسب زدن مدبرانه
8. Advantageous comparison	مقایسه‌ی سودمند
9. Displaced responsibility	جاب‌جایی مسئولیت
10. Diffusion of responsibility	پخش مسئولیت
11. Disregard of consequence	بی‌اعتنایی به پیامد
12. Distorting of consequence	تحریف پیامد
13. Dehumanization	انسانیت‌زدایی
14. Attribution of blame	نسبت دادن سرزنش
15. Prosocial tendencies	گرایش‌های جامعه‌یار
16. Hidden curriculum	برنامه‌ی درسی پنهان

تحصیلی با هم تفاوتی ندارند. در مورد تقلب و نگرش نسبت به تقلب، این یافته‌ها ناهمخوانی‌هایی را با تحقیقات گذشته مبنی بر رشد فرآیندهای تقلب در سنوات تحصیلی بالاتر (۲۲-۲۴) دارد. بعلاوه با این پیش‌فرض که احتمالاً رفتار تقلب بعنوان جلوه‌ای از آموزش پنهان بوده و در محیط دانشگاه واز همسالان آموخته می‌شود(۲۱)، ناهمخوان است. تحقیقات قبلی (۲۲-۲۴) موید افزایش تقلب در سنوات بالاتر در جوامع غربی به انجام رسیده بود. جوامعی که احتمالاً به لحاظ محیط یادگیری در دانشگاه و مدرسه، با جامعه‌ی دانشجویان ایرانی تفاوت دارند. براساس یافته‌های پژوهش حاضر مبنی بر شیوع بالای اقدام به تقلب یا نگرش مثبت به تقلب در همه‌ی پایه‌های تحصیلی، شاید بتوان گفت رفتار تقلب قبل از دانشگاه و در محیط مدرسه فراگرفته شده و در دانشگاه به شکل با ثباتی ادامه یافته است. هر چند این تبیین از ضرورت مداخله در دانشگاه برای تقلیل تقلب و تعهد‌گریزی پس از آن را کم نمی‌کند؛ اما در صورتی که تحقیقات بعدی افزایش اقدام یا نگرش مثبت به تقلب در طول دوران مدرسه را تایید نمایند، ضرورت بررسی و انجام مداخله در مدارس برای پیشگیری از این مشکل، بیشتر نمایان می‌گردد.

نتیجه‌گیری

نظر به اهمیت رعایت اخلاقیات در جامعه‌ی پیچیده‌ی امروز، یافته‌های این پژوهش می‌تواند زنگ خطری برای احتمال درگیری دانش‌آموختگان و متخصصین آینده در رفتارهای خلاف اخلاق و فسادهای اقتصادی و اداری باشد. شاید اگر نهاد دانشگاه چه در قالب دروس رسمی یا فعالیت‌های فوق برنامه‌ی فرهنگی و مشاوره‌ای بکوشد مداخله‌ها و آموزش‌هایی را برای آگاه و حساس شدن دانشجویان نسبت به سازوکارهای تعهد‌گریزی اخلاقی و رفتار تقلب ارائه نماید، بتوان به ارتقا در دستکاری و اخلاق جامعه امیدوار شد. پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های بعدی اثر بخشی چنین مداخله‌هایی مورد ارزیابی واقع شود.

ملاحظه‌های اخلاقی

نویسندگان این مقاله گواهی می‌نمایند که کلیه‌ی مسائل مرتبط با اخلاقیات پژوهش، اعم از رضایت مشارکت‌کنندگان، محرمانگی نتیجه‌ی فردی آن‌ها و همچنین اصالت داده‌ها، درستی نتایج و عدم سرقت ادبی در این پژوهش رعایت شد.

سپاسگزاری

نویسندگان این مقاله برخورد لازم می‌دانند از کلیه‌ی دانشجویانی که بعنوان مشارکت‌کننده با این تحقیق همکاری کردند و همچنین از اساتید گروه زبان انگلیسی دانشگاه که برای یافتن معادل فارسی مناسبی برای متغیر اصلی این پژوهش، نویسندگان را راهنمایی نمودند؛ تشکر و قدردانی نمایند.

References

- Azimpour A, Neasi A, Shehni-Yailagh M, Arshadi N, Beshlideh K. (2012). Designing and testing a model of important precedents of prosocial behavior in student of Shahid Chamran University. *Journal of Psychological Achievements*; 19(3): 15-44. (In Persian)
- Plato (2019). *The complete works of Plato*. Translated by Lotfi MH, Kaviani MR. 1st ed. Tehran: Kharazmi Publication. (In Persian)
- Bandura A. (1991). Social cognitive theory of moral thought and action. In: Kurtines W, Gewirtz GL, editors. *Handbook of moral behavior and development: theory, research and applications*. Hillsdale, NJ: Erlbaum .
- Bandura A. (2002). Selective moral disengagement in the exercise of moral agency. *Journal of Moral Education*; 31(2):101-19.
- Bandura A, Barbaranelli C, Caprara GV, Pastorelli C. (1996). Mechanisms of moral disengagement in the exercise of moral agency. *Journal of Personality and Social Psychology*; 71(2): 364-74.
- Bandura A. (1993). Moral disengagement in the perpetration of inhumanities. *Personality and Social Psychology Review*; 3(3): 193-209.
- Ribeaud D, Eisner M. (2010). Is moral disengagement, neutralization techniques, and self-serving cognitive distortions the same? Developing a unified scale of moral neutralization of aggression. *International Journal of Conflict and Violence*; 4(2): 298-315 .
- Moore C. (2015). Moral disengagement. *Current Opinion in Psychology*; 6: 199-204.
- Gini G, Pozzoli T, Hymel S. (2014). Moral disengagement among children and youth: A

- dishonesty among high school and college students. *Contemporary Educational Psychology*; 27: 209-228 .
25. Sadeghi A, Ofoghi N, Banapour-Hammidy MH, Emami F. (2017). The survey of factors related to cheating among students of higher educational institutions city of Rasht. *Strategic Research on Social Problems in Iran*; 6(4): 35-52. (In Persian)
  26. Newton PM. (2018). How common is commercial contract cheating in higher education and is it increasing? A Systematic Review. *Frontiers in Education*; 67(3): 1-18.
  27. Whitley BE, Nelson AB, Jones CJ. (1999). Gender differences in cheating attitudes and classroom cheating behavior: A meta-analysis. *Sex Roles*; 41: 657-680 .
  28. Fattah A, Mameneh M, Sahraie Z, Seyd Mohammadkhani A, Sayar S, Vafi sani F, et al. (2019). Factors affecting students' cheating behaviors in schools and universities and applying the results in quality assessment: A narrative review. *International Journal of Pediatrics*; 7(12): 10643-650 .
  29. Khamesan A, Amiri MA. (2011). The study of academic cheating among male and female students. *Ethics in Science and Technology*; 6(1): 53-61. (In Persian)
  30. Stephens J, Young M, Calbrese T. (2007). Does moral judgment go offline when students are online? A comparative analysis of undergraduates' beliefs and behaviors related to conventional and digital cheating. *Ethics & Behavior*; 17: 233-254.
  31. Jordan AE. (2001). College student cheating: The role of motivation, perceived norms, attitudes, and knowledge of institutional policy. *Ethics & Behavior*; 11(3): 233-247.
  32. Farnese ML, Tramontano C, Fida R, Paciello M. (2011). Cheating behaviors in academic context: Does academic moral disengagement matter? *Procedia-Social and Behavioral Sciences*; 29: 356-365.
  33. Lee SD, Kuncel NR, Gau J. (2020). Personality, attitude, and demographic correlates of academic dishonesty: A meta-analysis. *Psychological Bulletin*; 146(11): 1042-1058.
  34. Yusliza MY, Saputra J, Fawehinmi O, Nik Mat NH, Mohamed M. (2020). The mediating role of justification on the relationship of subjective norms, perceived behavioral control and attitude on intention to cheat among students. *Management Science Letters*; 10(16): 3767-3776.
  35. Rabbany Z. (2017). Effective factors on academic cheating with motivational approach: Testing a Causal Model. *Journal of Psychology*; 21(1): 23. (In Persian)
  36. Omid-Moghaddam, Khamesan A, Ayati M. (2018). Identify the reasons for ignoring academic ethics and committing academic cheating. *Journal of Ethics in Science and Technology*; 13(2): 140-148. (In Persian)
  - meta-analytic review of links to aggressive behavior. *Aggressive Behavior*; 40: 56-68 .
  10. Paciello M, Ballarotto G, Cerniglia L, Muratori P. (2020). Does the interplay of callous-unemotional traits and moral disengagement underpin disruptive behavior? A systematic review. *Adolescent Health, Medicine and Therapeutics*; 11: 9-20 .
  11. Azimpour A, Abbasi M, Afrozpour S, Sabuki SA. (2015). Gender differences in some moral-related variables among the Iranian university students. 8th International Conference on Advances in Social Sciences (ICASS), Turkey, Istanbul.
  12. Detert J, Trevin`o LK, Sweitzer VL. (2008). Moral disengagement in ethical decision making: A study of antecedents and outcomes. *Journal of Applied Psychology*; 93(2): 374-91 .
  13. De Caroli M, Sagone E. (2014). Mechanisms of moral disengagement: an analysis from early adolescence to youth. *Social and Behavioral Sciences*. 140: 312-317 .
  14. Hyde JS. (2005). The Gender similarities hypothesis. *American Psychologist*; 6: 581-592.
  15. Fida R, Tramontano C, Paciello M, Ghezzi V, Barbaranelli C. (2018). Understanding the interplay among regulatory self-efficacy, moral disengagement, and academic cheating behavior during vocational education: a three-wave study. *Journal of Business Ethics*; 153(3): 725-740 .
  16. Stanger N, Backhouse SH. (2020). A multi study cross-sectional and experimental examination into the interactive effects of moral identity and moral disengagement on doping. *Journal of Sport and Exercise Psychology*; 42 (3):185-200.
  17. Mansouri F, Hosseini Qomi M, Maslehati H. (2018). Social context of economic and administrative corruption. *Biannual Journal of Social Problem of Iran*; 9(1): 101-123. (In Persian)
  18. Aliverdinia A, Janaly Zadeh H, Omrani Dhkhan S, (2016). A study on the role of social learning in academic cheating. *Biannual Journal of Social Problem of Iran*; 6(2): 71-103. (In Persian)
  19. Hamdhaidari S, Agahi H, Papzan A. (2008). Higher education during the Islamic government of Iran (1979-2004). *International Journal of Educational Development*; 28(3): 231-245 .
  20. Orón Semper JV, Blasco M. (2018). Revealing the hidden curriculum in higher education. *Studies in Philosophy and Education*; 37(5): 481-498.
  21. Parnter C. (2020). Academic misconduct in higher education: A comprehensive review. *Journal of Higher Education Policy and Leadership Studies*; 1(1): 25-45.
  22. Anderman E, Griesinger T, Westerfield G. (1998). Motivation and cheating during early adolescence. *Journal of Educational Psychology*; 1: 84-93 .
  23. Schab F. (1991). Schooling without learning: Thirty years of cheating in high school. *Adolescence*; 26: 839-847 .
  24. Jensen L, Arnett J, Feldman S, Cauffman E. (2002). It's wrong but everybody does it: Academic

- (systematic review). *Ethics in Science and Technology*; 15(2):3-14. (In Persian).
40. Royaei Z, Shokri O, Bagherian F, Sharifi M. (2017). Relationship between achievement goal orientations & academic cheating: The mediating role of academic moral disengagement. *Ethics in Science and Technology*; 12(1): 143-153. (In Persian).
37. Sadipour E. (2016). *Research methodology in psychology and education*. 1st ed. Tehran: Doran Publication. (In Persian)
38. Azimpour A, Karimian N, Mohammadi N, Azarnioshan M, Rahmani R. (2020). Validation of the moral disengagement scale among some Iranian university students. *Iranian Journal of Psychiatry and Behavioral Science*; 14(4): 1-6
39. Pournaghi R, Khosravi M. (2020). Identifying and classifying students' academic misconducts

